

Шевченко Тарас Григорович 1814—1861

Біографія

Тарас Григорович Шевченко народився 9 березня 1814 року в селі Моринцях Звенигородського повіту Київської губернії (тепер Черкаська область) у родині кріпаків Григорія і Катерини Шевченків. Батько Тараса був хліборобом, до того ж умів читати й писати.

Коли Тарасові було два роки, родина переїхала до села Кирилівка.

У 1822 році батько віддав сина в науку до дяка. 1823 року померла мати Тараса. Батько одружився вдруге з Терещенчихою, яка мала трьох своїх дітей. З того часу в родині точилися постійні сварки між батьком і мачухою, між дітьми.

Після смерті батька мачуха вижила пасинка з батьківської оселі, і Тарас жив у кирилівського дяка-п'яниці Петра Богорського. У 1829 році Тарас став служником-козачком пана Енгельгардта, згодом переїхав з ним до Петербурга. У 1832 році пан віддав Шевченка до живописних справ цехового майстра Ширяєва (здібності до малярства виявилися в Тараса дуже рано: ще змалку крейда й вуглинка були для нього неабиякою радістю, а прагнучи стати художником, хлопець побував у трьох церковних малярів. Проте жоден з них не виявив у хлопця таланту). Хоч від жорстокого маляра Тарасові не раз діставалося, але він терпів знущання задля омріяного мистецтва. Хлопець чимало малював з натури.

Одного разу, перемальовуючи статуї в Літньому саду, Шевченко зустрів земляка — художника І. Сошенка, який познайомив його з видатними діячами російської й української культур (К. Брюлловим, В. Григоровичем, О. Венеціановим, В. Жуковським, Є. Іребінкою).

У 1837 році Тарас Шевченко написав поему «Причинна», а 22 квітня 1838 року спільними зусиллями згаданих митців Шевченко був викуплений з кріпацтва. Цього ж року він став вільним слухачем Академії мистецтв, а згодом одним з найулюбленіших учнів видатного російського художника Брюллова. Юнак поглинав книги з мистецтва, всесвітньої історії слухав лекції з анатомії, фізіології, зоології, часто бував у театрах і музеях.

У 1840 році Тарас Шевченко надрукував поетичну збірку «Кобзар». У 1843 — 1845 роках поет відвідав Україну. За кілька місяців він устиг побувати в багатьох місцях Київщини, Чернігівщини та Катеринославщини (тепер Дніпропетровська область). Поет гостював у ліберально настроєних панів. Але найбільше його вразили побачені картини злиденного життя кріпаків, їхнє безправне становище. Побував Тарас і на місці розташування славної Запорозької Січі. У рідному селі Шевченко побачився з братами й сестрами, застав ще живого діда, намалював його, а також свою хату.

У 1845 році поет повернувся до Петербурга, завершив навчання в Академії, видав на власні кошти «Живописну Україну» — серію картин, де відображено історичні місця України, її побут і природу. Написав п'ять поем: «Кавказ», «Єретик», «Великий льох», «Наймичка», «І мертвим, і живим...» та всесвітньо відомий «Заповіт».

У 1846 році Тарас Шевченко вирушив до України з метою там оселитися, знайшов роботу в Київській археографічній комісії та почав змальовувати й описувати історичні пам'ятки по всій

Україні. Цього ж року в Києві поет познайомився з викладачем історії Київського університету, в майбутньому — видатним ученим-істориком, письменником та публіцистом М. Костомаровим, який загітував Шевченка вступити до таємної політичної організації — Кирило-Мефодіївського братства, яке поширювало ідеї слов'янського єднання

5 квітня 1847 року Шевченка було заарештовано і відправлено до Петербурга. Тут, у казематі, провів Тарас Григорович квітень і травень. Проте Шевченка звинувачували, головним чином, не в участі в Кирило-Мефодіївському братстві, а в написанні революційних творів.

Після закінчення слідства поет засланий до Оренбурзького окремого корпусу рядовим солдатом на 10 років без права писати та малювати.

Але Шевченко продовжував писати, ховаючись від унтерів та офіцерів, на випадково знайдених шматках обгорткового паперу оцупком олівця, хтозна-як добутого.

У 1848 році поета взяли художником у наукову експедицію під керівництвом О. Бутакова для вивчення й опису Аральського моря. Уже в дорозі на острів Кос-Арал Тарас Григорович чимало малював — і від цього повеселішав. На Кос-Аралі Шевченко жив бідно, зате не відчував тягара солдатчини, багато читав, малював, писав. Але один офіцер доніс начальству, що Шевченко всупереч волі царя живе не в казармі, а до того ще й малює. Негайно в поета було вчинено обшук, Тарас Григорович, попереджений друзями, спалив майже всі свої папери (листи, малюнки, різні згшиси), тільки «захальвні книжечки», передав на зберігання.

У 1850 році Шевченка переведено до Новопетровського укріплення — на півострові Мангишлак. Умови тут були жахливими. Шевченка тут протримали майже сім років. Для нагляду за ним було прикріплено єфрейтора, котрий мав ходити за поетом як тінь і стежити за тим, щоб Тарас Григорович не міг ні писати, ні малювати. На муштру Шевченко мусив ходити навіть хворим, а хворів він безперервно два роки — цингою та золотухою.

На початку 1857 року друзі поета отримали царський дозвіл на його звільнення, але офіційного дозволу Шевченку довелось чекати аж до серпня. Повернення поета до Петербурга вітали всі прогресивні сили країни. У 1859 році Шевченко отримав дозвіл повернутися в Україну. Але за революційну агітацію серед селян його знову заарештували і звеліли виїхати до Петербурга.

4 вересня 1860 року Рада Академії мистецтв надала Шевченкові звання академіка-гравера. Цього ж року виходить нове видання «Кобзаря». Шевченко багато працює: пише вірші, створює нові гравюри, стежить за поширенням свого «Букваря», планує видання кількох підручників.

10 березня 1861 року Тарас Григорович Шевченко помер.

Хоч офіційні кола потурбувалися, щоб повідомлення про смерть поета було надруковане із запізненням, і хоч була сильна негода, на похорон Шевченка зібралось багато людей

ОСНОВНІ ТВОРИ:

Поеми «Гайдамаки», «Єретик», «Кавказ», «Великий льох», «Сон» («У всякого своя доля...»), «Катерина», «Наймичка», «Неофіти», послання «І мертвим, і живим...», п'єса «Назар Сто-доля» повість «Художник», збірка поезій «Кобзар», «Щоденник».

Постійна адреса: http://ukrlit.org/shevchenko_taras_hryhorovych